

SLOVESA – ZÁKLADNÍ MLUVNICKÉ KATEGORIE

SLOVESA jsou slova, která vyjadřují děj neboli **činnost** (běhám, čtu, pracuji), **stav** (sedím, čekám, žiju) nebo **změnu stavu** (stárnu, žloutnu, zčervenám). Jsou to slova ohebná, která se časují.

Slovesný tvar určitý vyjadřuje **OSOBU** (1., 2., 3.), **ČÍSLO** (jednotné a množné), **ZPŮSOB** (oznamovací, rozkazovací a podmiňovací), **ČAS** (minulý, přítomný, budoucí): (*Př. děláš, psali jsme, učili by se*).

ČAS určujeme pouze u oznamovacího způsobu!!!!!!

Slovesný tvar neurčitý (INFINITIV, NEURČITEK) nevyjadřuje tyto mluvnické kategorie (dělat, psát, učit se).

Slovesný tvar může být:

a) **JEDNODUCHÝ** = jedno sloveso: *kreslím, pracuje, promluvím, napíšu, udělej*

b) **SLOŽENÝ** = vyjádřen dvěma nebo více slovesy: *pracovali jsme, utíkali by, bude mluvit, zajímal jsem se*

ÚKOL č. 1 Určete a napište do tabulky k uvedeným tvarům sloves osobu, číslo a čas:

Sloveso	Osoba	Číslo	Čas	Infinitiv
píšeš				
tančily				
vyskočím				
kupovalo				
přijedete				
kreslíme				

➤ **ZPŮSOB OZNAMOVACÍ** vyjadřuje děj, který se uskutečnil (v minulosti), uskutečňuje (v přítomnosti) nebo uskuteční (v budoucnosti).

Př. KRESLIL – KRESLÍ – BUDE KRESLIT

➤ **ZPŮSOB ROZKAZOVACÍ** vyjadřuje rozkaz, zákaz nebo prosbu.

Pro 2. os. č. j. (TY): PIŠ, ZAČNI, KRESLI, DĚLEJ, KUPUJ apod.

Pro 1. os. č. mn. (MY): PIŠME, ZAČNĚME, KRESLEME, DĚLEJME

Pro 2. os. č. mn. (VY): PIŠTE, ZAČNĚTE, KRESLETE, DĚLEJTE

➤ **ZPŮSOB PODMIŇOVACÍ** vyjadřuje děj, který by se mohl uskutečnit: **1. PSAL BYCH** **PSALI BYCHOM**
2. PSAL BYS **PSALI BYSTE**
3. PSAL BY **PSALI BY**

ÚKOL č. 2 **Rozlište tvary sloves ve způsobu oznamovacím (O), rozkazovacím (R) a podmiňovacím (P)**

Neumaž si šaty. Rádi bychom si koupili nové auto. Na louce kvetly bílé kopretiny. Počkejte na mě u nákupního střediska. Nešel bys se mnou do kina? Už ses to naučila? Na nebi svítí měsíc. Kamarádka by chtěla o prázdninách jet na tábor. Nejez tak pomalu. Ve škole se učí o planetách. Sed' klidně a nevrť se. Kdyby byli počkali, mohli se s námi domluvit.

ÚKOL č. 3 a) Doplňte tvary rozkazovacího způsobu a zdůvodněte:

Bu__ brzy doma! Dr__ se pevně! Posta__ židli do kouta! Přive__ babičku autem! Přika__ mu to! Přiva__ drakovi ocas. Poslu__ starým lidem! No__ ty knihy po částech! Připra__ si vstupenku! Nepi__ tolik!

b) Řekněte věty ve tvarech 1. osoby č. mn. a 2. osoby č.mn. způsobu rozkazovacího.

ÚKOL č. 4 Doplňte jednotlivé slovesné tvary do tabulky:

infinitiv	2. os. č. mn. zp. rozkaz.	1. os. č. mn. zp. podmiň.	2. os. č. j. zp. ozn. čas min.	3. os. č. mn. zp. ozn. čas přít.
hrát si				
			počítal jsi	
učit se				
	běžte			
		dělali bychom		
				křičí

ÚKOL č. 5 Určete mluvnické kategorie sloves (v pořadí osoba, číslo, způsob a čas!) a ke každému slovesu uveďte správný infinitiv.

pobíhaly:

kdybych měl:

dostal bych:

přijď:

nerozuměl jsem:

přijedou:

našel: